

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

FILOZOFICKÁ FAKULTA

ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

ZÁKLADNÍ ITALSKÁ TERMINOLOGIE V OBLASTI MÓDY

Vedoucí práce: doc. Mgr. Pavel Štichauer, Ph.D.

Autor práce: Michaela Vaňková

Studijní obor: Italský jazyk

Ročník: 4.

2015

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice

Vlastnoruční podpis

PODĚKOVÁNÍ

Velmi děkuji doc. Mgr. Pavlu Štichauerovi, Ph.D. za pomoc při zpracovávání mé bakalářské práce.

ANOTACE

Cílem této bakalářské práce je shrnutí základní terminologie v oblasti módy v historii a současnosti a seznámení s italskými a českými názvy oděvního průmyslu. Dále také stručný nástin toho, jak se móda měnila během staletí a jak velmi se od sebe liší různé kultury. Tato práce obsahuje terminologii oděvů v pravěku, v době antické či renesanci, a stručně také popisuje různorodost vkusu, tendencí a stylu u Římanů, na dálném východě, nebo Francii. Stejně tak, již ve větší míře, je zde popsána italsko-česká módní terminologie současnosti.

Klíčová slova

Móda, oděv, oblečení, módní návrhář, vkus, styl, trend,

ANNOTATION

The goal of this bachelor thesis is a summarization of basic italian vocabulary in the area of fashion in history and today and also familiarization with italian and czech names in clothing industry. Briefly describes also changes through centuries and differences between various cultures. This thesis contains the terminology of clothes in prehistoric times, ancient times or Renaissance and also briefly describes variedness of taste, trend and style of Romans, Far Eastern or in France. The terms used in the field of fashion are being described extensively.

Key words

Mode, clothes, wear, fashion designer, taste, style, trend

OBSAH

ÚVOD.....	8
1. MÓDA	9
2. MÓDA NAPŘÍČ KULTURAMI	11
2.1 PRAVĚK	12
2.2 MÓDA V ARABSKÉM SVĚTĚ	12
2.3 ANTICKÉ ŘECKO	12
2.4 ANTIČTÍ ITALIKOVÉ, ETRUSKOVÉ A ŘÍMANÉ	12
2.5 ITALSKÁ RENESANCE (1400 – 1600)	12
2.6 PROČ SE PAŘÍŽ STALA „MÓDNÍ VELMOCÍ“?	13
3. ZÁKLADNÍ TERMINOLOGIE ODĚVŮ V HISTORII A RŮZNÝCH KULTURÁCH	14
3.1 ANTICKÉ ŘECKO	14
3.2 ETRUSKOVÉ, ITALIKOVÉ A ŘÍMANÉ	14
3.3 DÁLNÝ VÝCHOD	15
3.4 OBDOBÍ RENESANCE	15
3.5 BAROKO	15
3.6 FRANCOUZSKÁ MÓDA ZA VLÁDY LUDVÍKA XVI.	16
4. ZÁKLADNÍ TERMINOLOGIE BĚŽNÝCH ODĚVŮ SOUČASNOSTI	16
4.1 VRCHNÍ ČÁSTI ODĚVŮ	16
4.2 SPODNÍ ČÁST ODĚVŮ	19
4.3 ŠATY	22
4.4 SPODNÍ PRÁDLO	23
4.5 ÚČELOVÉ ODĚVY	26
4.6 OBUV	29
4.7 PUNČOCHY A PONOŽKY.....	32
4.8 DOPLŇKY	34
5. SLOVNÍČEK.....	38

RESUMÉ.....	43
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	45

ÚVOD

S neustálým vývojem a pokrokem v módě vznikají i nové typy oblečení, doplňků, látek a materiálů, pro které je třeba tvořit leckdy zcela nové názvy. Už v těch současných se ale běžný člověk, který se nezajímá o módu detailně, velmi snadno ztrácí. Stejně tak, jak praví přísloví „neznalost zákona neomlouvá“, tak neomlouvá ani neznalost základní terminologie v oblasti módy. Lidé by měli vědět alespoň, co jsou to boty na klínku, „šortková“ sukně, nebo například tankini. Ti o něco více znalejší by měli už rozeznat sako od blejzru. Právě seznámení s módní terminologií je cílem této práce, která obsahuje většinou základní názvy současných a historických oděvů, ale také názvy doplňků, stříhů a materiálů. Základní nevědomost společnosti v oděvní oblasti byla impulsem pro vytvoření bakalářské práce na téma „**Základní italská terminologie v oblasti módy**“. Nebojím se říci, že více jak 50% názvů v módním průmyslu pochází právě z italštiny a ujaly se i v ostatních jazycích, proto tato práce vznikla, jako taková stručná sumarizace těchto (a dalších) názvů.

První kapitola „**Móda**“ je úvodem do oblasti módy a to hlavně z historického hlediska a seznámením postupného vývoje lidského a kulturního stylu a tradic.

V kapitole druhé „**Móda napříč kulturami**“, která je rozdělena na šest historických období, je uveden stručný historický nástin vývoje módy v jednotlivých epochách.

Kapitola třetí „**Základní terminologie oděvů v historii a různých kulturách**“ se již zabývá konkrétními názvy oděvů v různých kulturách historie například v období baroka, renesance nebo v antickém Řecku.

Čtvrtá kapitola „**Základní terminologie běžných oděvů současnosti**“ se zabývá současnou módní terminologií běžně nošených oděvů a je rozdělena na osm kategorií, dle typu oděvu. Tato kapitola je nejobsáhlejší, jelikož právě tyto módní termíny jsou pro současnou populaci nejvíce potřebné a často dobře známé.

Pátá, poslední kapitola „**Slovníček**“ je italsko-český slovníček – shrnutí všech termínů použitých v této bakalářské práci.

1. MÓDA

Móda v širším slova smyslu je především projevem kultury, chutí a lidské osobnosti, který se mění buď s dobou, nebo ho mění různé významné politické události, náboženské podněty, či změna morálky. Móda je ukázkou pomíjivosti, variability a novinek. Jedná se tedy o nestálý jev určený rytmem krátkodobých období, jak píše A. Donnanno v technicko -kreativním slovníku Modabolario.

Zatímco pojem „tradice“ (*il costume*) je odvozen od slova „*consuetudo*“ ve smyslu, býti obvyklý, slovo „*moda*“ (v Itálii zavedené v 18. století, z francouzského slova „*mode*“), vzniklo z latinského „*modus*“ ve významu přesných měr, času a rytmu, tedy něco, co je časově vymezené a pevně se váže k dané době -> mění se. Ani kostým ale není naprosto neměnný. Jeho změny existují, ale většinou se jedná o změny jen malé. „Trvanlivost“ kostýmu závisela hlavně na historii a tradicích lidu. Pokud byly na kostýmu nějaké změny, tak to byly spíše změny v detailech, ale základní linea oděvu se neměnila.

Oproti tradici, která má za úkol zachovat jistou zvyklost, nebo má být závislá na politické, ekonomické či morální situaci, má „styl“ za úkol pobízet, podněcovat a naléhat na vyjádření sama sebe, nebo vlastního názoru, což je možné vidět v jednotlivých historických epochách jako například renesance, baroko, rokoko, klasicismus, impresionismus nebo surrealismus. V každém z těchto slohů se měnily způsoby oblékání, tvořivé manýry v oblasti malířství, sochařství, literatury a umění vůbec.

Francouzský filozof a sociolog Marc-Alain Descamps ve své práci „*Psicosociologia della moda*“ rozdělil módu do pěti úrovní:

- Stupeň první definuje jako „**nenadálé rozšíření**“ nějakého předmětu, nebo zvyku. Například když se kolem roku 1600 začaly používat vidličky, stalo se z tohoto nového zvyku něco všeobecně společensky vyžadovaného a užívaného. V tomto případě osvojení nějakého užitečného předmětu nezahrnujeme do „módy“, ale spíše jej chápeme jako návrat ke kulturním zvykům.
- V druhém stupni se rozšíření stává méně šířeným a je velmi ovlivněno osobním vkusem člověka a společnosti.

- Ve třetím stupni najdeme tzv. „**pomíjivé nadšení z módy**“. Jedná se o rozšíření nečekané, ale do jisté míry opodstatněné a pomíjivé. Marc-Alain Descamps říká, že „vzplanutí nás upozorňuje na to, že něco nás nějakým způsobem nutí k přehnanému nadšení, které obvykle nevydrží“.
- Ve čtvrtém stupni je móda definována jako pomalý nepřetržitý sled náhlých rozšíření, velmi podobný přílivu vln s jednou hlavní charakteristikou -> **opakovaného objevování**. Například lehké sukneš zvonového tvaru, které nosily krétské ženy v 15. století před Kristem, následně nosila ve Španělsku Eleonora Kastilská v roce 1470.
- A v posledním pátém stupni naopak najdeme rychlý sled šíření se, nebo lépe řečeno „**aktuální módu**“, s proměnlivým sezónním rytmem.

Obecně v módě najdeme samozřejmě různé styly, které rozlišují společenské prostředí. Například **haute-couture** významných návrhářů, kteří vytváří luxusní oděvy pro zvláštní příležitosti, se významně liší od těch běžnějších jako **prêt-à-porter**, neboli sériově vyráběných oděvů.

V antické středozevní civilizaci byly vidět rozdíly různých tříd mezi muži a ženami díky bohatství látek a mnoha ornamentům. Egypťským zvyklostem je vlastní chuť oblékat se okázale a zejména do barevných oděvů. V antickém Římu se dámská móda nelišila od té řecké, pouze byla možná více skromná, především co se týká té pánské. Muži nosili přes tuniku ještě střídmostou tógu.

V Itálii se mezi 7. a 13. stoletím móda udržovala velmi jednoduchá až na oděvy u okázalých dvorů a církve. Ve 14. a 15. století byl nejběžnějším oděvem pro muže tzv. dublet a přiléhavé kalhoty. Ženy nosily dlouhé a přiléhavé roucho bez rukávů a pláště pokryté kožešinou.

Během renesance se oděvy stávaly elegantními a okázalými. Byly velmi rafinované co se látek a střihů týká.

S Napoleonem se vrátilo nadměrně okázalé a luxusní hedvábí, dále parfémy, rozmarné účesy, šperky a samet. Brzy poté přestaly být elegance a móda pouze pařížskou záležitostí. Vděk patří anglickému lordu Blummelovi, který vytvořil „večerní oděv“.

Móda již nebyla pouze pro šlechtice, ale také pro střední třídu a snažila se přizpůsobovat všem národům. Dá se říci, že za posledních několik desetiletí se oblečení radikálně změnilo. Začalo se zkracovat a objevily se minisukneš, ženy začaly nosit kalhoty, které jsou i v dnešní době stále

velmi populární. Začal se nosit hluboký výstřih a velmi krátké šortky, často doplněné vysokými kozačkami, či punčochami. V dnešní době se vyrábí především móda vkusná, funkční a praktická.

Existuje velmi mnoho studií krojů: od dob antických po renesanci, od módy německé po italskou, od buržoazního stylu až po rokoko a tak dále. Kostým (kroj) z antropologického hlediska označuje oděv charakteristický pro určitý okruh lidí, komunitu, nebo vyčleněný kolektiv v daném území či regionu. V každém italském regionu jsou charakteristické kostýmy (kroje), které jsou i v dnešní době udržovány a dávány na odiv při národních akcích a přehlídkách. Kroj je úzce spjatý se zvyky a tradicemi různých kultur. Zpočátku byl používán pouze v řeckém a římském divadle a měnil se dle toho, zda se hrála komedie, nebo tragédie. Renesanční divadlo rozlišovalo kostýmy dle dramatického žánru. Pokud se hrály tragédie, postavy oblékaly antické oděvy. V komediích účinkovaly postavy v oděvech dobových.

Velmi důležitým okamžikem ve vývoji módy, který uvádí Ludmila Kybalová ve své publikaci *Od „zlatých dvacátých“ po Diora*, respektive ve vývoji její prezentace je ten, že na počátku 20. století zhruba v začátku první světové války se začalo upouštět od kreseb nových modelů a kolekcí a tehdejší umělci začali módu prezentovat pomocí fotografií. Bez tohoto způsobu prezentace (dnes už čehokoliv) bychom si dnešní svět těžko dokázali představit. Upouštělo se od focení pouze portrétů a zachycovala se už celá postava, na kterou si žena nebo muž vzali patřičně reprezentativní oděv. U nás je jedním z významných průkopníků této metody František Drtikol (fotograf), který fotil dokonce i herečky a jiné veřejně známé osobnosti.

*„Styl je způsob, jak vyjádřit, jací jste, beze slov.“ **Rachel Zoe***

*„Móda je instantní jazyk.“ **Miuccia Prada***

2. MÓDA NAPŘÍČ KULTURAMI

2. 1. PRAVĚK

Již v pravěku se objevily počátky módy. To je známo z dochovaných nástěnných maleb, z nichž lze vyčíst, jak vypadalo tehdejší oblečení a jaký měl primitivní člověk vkus. Člověk začínal mít postupem času pocit, že by své tělo měl zakrýt, hlavně kvůli klimatickým podmínkám. Nejprve své tělo zakrýval rostlinami, později kůží a kožešinou z mrtvé zvěře. Postupem času se lidé naučili využívat len, vynalezli primitivní jehlu a s ní kusy látky sešívali.

Později začali pociťovat potřebu odlišovat se jeden od druhého, byť to už znamenalo být krásnější než druzí, nebo se chtěli společensky odlišit a dát tím najevo vyšší sociální postavení. Svě oděvy zdobili částmi zvířecích těl, např. zuby, peřím, nebo mušlemi, srov. s. Modabolarario – dizionario tecnico - creativo (A. Donnanno). Tyto způsoby zdobení stále existují u některých afrických kmenů. Dříve než si lidé začali účelově zakrývat tělo kvůli klimatickým podmínkám, bylo důvodem oblékání hlavně to, že se chtěli líbit.

2. 2. MÓDA V ARABSKÉM SVĚTĚ

Arabská móda je jedna z nejodlišnějších od módy zbytku světa. Dobové historické oděvy jsou někde zachované dodnes. Arabové nosili typické košile dlouhé až po lýtko. Tyto košile byly často otevřeny v oblasti hrudníku s rukávy dlouhými až po konečky prstů. Dále nosili pláště vyrobené z vlny, které byly 3 metry dlouhé a 2 metry široké.

2. 3. ANTICKÉ ŘECKO

Řecká móda se považuje za největší projev umění. Řekové se odívali do hábitů, které měly velmi mnoho záhybů a zvlnění. Rozlišovali oděvy pro obyčejné lidi a pro bohy. Nejvýznamnějším důkazem odlišnosti oblékání lidí a bohů je socha bohyně vítězství Níké nazvaná „*Vittoria di Samotracia*“, která je umístěna v Louveru v Paříži, dle publikace Modabolarario od A. Donnanna.

2. 4. ANTIČTÍ ITALIKOVÉ, ETRUSKOVÉ A ŘÍMANÉ

Italikové, Etruskové a Římané byli velmi ovlivněni řeckým stylem a módou. Etruské ženy nosily široké, přiléhavé hábity s krátkým našaseným rukávem, dosahující až ke krku, kde byly hábity zdobené. Římané oblékali roucha a Římanky řasnaté pláště.

2. 5. ITALSKÁ RENESANCE (1400 – 1600)

V období renesance byl v Itálii velký rozmach umění ve všech směrech, ať už se jednalo o malířství, sochařství, stavitelství nebo módu. Hlavním rozdílem období renesance je, že tato móda se od antické a římské lišila tím, že v antickém Řecku a Římě se lidé oblékali do jednoho dlouhého kusu látky (roucho nebo plášť), ale v renesanci došlo k rozdělení tohoto jednoho kusu na sukni, či

kalhoty a svršek. Začalo se nosit zdobené spodní prádlo. Renesanční oblečení zdůrazňovalo tělesnou linii a hrudní partie. Rukávy oděvů byly dlouhé a vycpané, často s otevřením v oblasti loktů. Ramena byla odhalena, kalhoty vycpané v oblasti stehů a svršky svázané u krku šňůrkou, která byla později nahrazena manžetou.

2. 6. PROČ SE PAŘÍŽ STALA „MÓDNÍ VELMOCÍ“?

Francie byla a stále je „módní velmocí“. Podobně jako v minulosti i v současné době určuje módní trendy, styl oblékání, účesů či obuvi. Nicméně zásluhu na tom, že se Francii dnes může říkat „módní velmoc“, má především italský rod Medicejských. Příchodem Kateřiny Medicejské na francouzský dvůr, zapříčiněným sňatkem s Jindřichem II. francouzským z rodu Valois, se z Itálie do Francie dostal i její vkus v oblékání. Následně tento kulturní vliv byl posílen sňatkem Marie Medicejské s Jindřichem III. z rodu Bourbonů.

V Paříži v 16. století vládla móda nejen stříhem, ale též barvou a tyto trendy se šířily i do ostatních států. Ve Španělsku stále vládla přísná etiketa katolického dvora, tudíž se tam móda tolik nerozvinula. V Rakousku měla móda velmi mnoho habsburských rysů. Od roku 1500 do roku 1700 se francouzský styl měnil v souladu se střídáním panovníků na francouzském trůnu. Shodná scénář se odehrával v Anglii.

Ve Francii matka Ludvíka XIV. Anna Rakouská začala nosit krátké rukávy, aby dala na odív své krásné paže. Za vlády Ludvíka XV. se na dvoře začaly nosit luxusní extravagantní ohromné oděvy pokryté volány, ozdobami, stuhami a výšivkami. Prostý lid se spokojil s jednodušší verzí těchto okázalých šatů.

Poprvé v Paříži v 19. století lidé do vitrín začali dávat figuríny, které oblékali vždy podle nových módních trendů a demonstrovali na nich, co by se mělo nosit. Velmi rychle se tento zvyk rozšířil do celé Evropy. V druhé polovině 19. století vznikl taktéž v Paříži první módní ilustrovaný časopis.

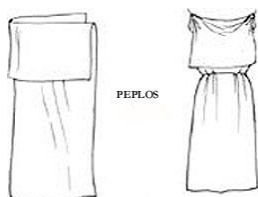
3. ZÁKLADNÍ TERMINOLOGIE ODĚVŮ V HISTORII A RŮZNÝCH KULTURÁCH

3.1. ANTICKÉ ŘECKO

V antickém Řecku ženy nosily takzvaný **chitón** (*Il chitone*), oděv z dvou kusů látky sešitých v oblasti boků. Chitón se oblékal přes hlavu a zavazoval, nebo se zapínal se na ramenou. V pase se stahoval páskem a paže zůstávaly nezakryté. Později se k chitónu přidaly rukávy z velkého množství látky.

Dalším z dámských oděvů antického Řecka byl **peplos** (*Il peplo*). Peplos byl tvořen z látky trojúhelníkového tvaru různých rozměrů. Na rozdíl od chitónu nebyl sešitý na bocích, ale jinak mu byl velmi podobný. Na ramenou byl sepnutý buď sponkou, nebo knoflíkem, v pase natěsno stažený páskem.

Himation (*L'himation*) byla část oděvu, jež měla obdélníkový tvar s rozměry tři metry na šířku a metr a půl na výšku, která se dávala přes chitón či peplos. Himation se dal do oblasti podpaždí, obmotal se kolem celého těla a pak se přehodil přes rameno. Ženy zahaloval celé od hlavy až po kotníky. Ze zbylého cípu himationu si udělaly kapuci.

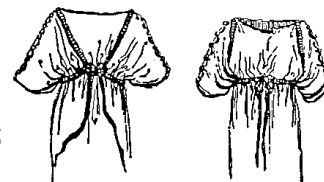

3.2 ETRUSKOVÉ, ITALIKOVÉ A ŘÍMANÉ

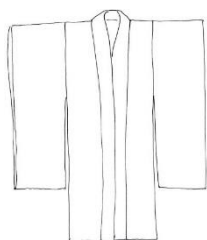

Typicky římským oděvem byla **tóga** (*la toga*), tvořena z látky šest až sedm metrů dlouhé a dva až dva a půl metrů široké. Měla obloukovitý tvar a omotávala se kolem těla tak, že se v přední části vytvořila kapsa nazývaná „sinus“. Paže zůstávaly volné. Tento oděv nosili lidé nepracující a to pouze na veřejnosti. Svobodní občané pod tógou nosili tuniku.

Tunika (*La tunica*) byl oděv, který se inspiroval řeckým chitónem a etruskou košilí. Jednalo se tedy o jeden kus látky sepnutý na ramenou s otvorem pro hlavu a paže. Byl sešit od boků až po chodidla. Pásek pak vytvářel na tunice mnoho záhybů.

3. 3. DÁLŇNÝ VÝCHOD

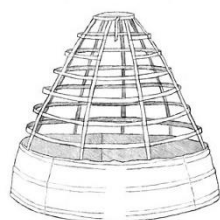

Japonským národním oděvem je **kimono** (*il chimono*). Tento oděv je stejný jak pro ženy, tak pro muže s jediným rozdílem, že ženy kimono převazují tzv. **obi** (*l'obi*), což je velmi široký pás látky, který se uvazuje vzadu na mašli, či okrasný uzel. Kimono se váže zásadně levou stranou přes pravou.

Tradiční japonskou obuví, která se používala hlavně ke kimonu, jsou typické **dřeváky** (*I zoccoletti*). Klapavé dřeváky mají platformu ve tvaru jakéhosi mostu s dvěma pásky z kůže, které vedou mezi palcem a ostatními prsty přes nárt až na zadní část boty.

3. 4. OBDOBÍ RENESANCE

V období renesance 16. století ženy ve Španělsku začaly nosit, **kruhovitou konstrukci pod sukni** (*il verdugale*) velkých rozměrů. Tato konstrukce zapříčinila to, že sukně dámských šatů byly tak široké, že si o ně dámy opíraly lokty. Jednalo se také výborný prostředek pro zakrytí obezity. Konstrukce byla těsně připevněna, doslova zavěšena, v oblasti pasu. Přes konstrukci se pak oblékly šaty a sukně držela objemný tvar.

„Ani Giotto nebo kterýkoliv malíř neumí užívat barev lépe než florentské ženy.“

(autor neznámý)

3. 5. BAROKO (Doba Ludvíka XIV.)

V baroku v letech 1620 – 1715 se přestaly používat obrovské konstrukce do šatů a dbalo se více na zdůraznění linií dámského těla. Důležitým módním prvkem byl **korzet** (*il corsetto*). Korzet se nosil hlavně kvůli zviditelnění dámských partií, ale také jako stahovací pás. Nedalo se v něm dýchat, a proto se ženy musely naučit dýchat jinak, než bylo obvyklé. V korzetu se nedalo ani posadit.

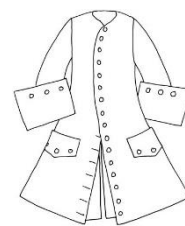

3. 6. FRANCOUZSKÁ MÓDA ZA VLÁDY LUDVÍKA XVI. (1774 – 1792)

Kolem roku 1780 se znovu začaly používat železné konstrukce pod sukni, které umožňovaly mít sukně v požadovaném tvaru. Důvodem pro znovu používání těchto konstrukcí byl ten, aby bylo možné zakrýt těhotenství Marie Antoinetty. Přes tyto železné konstrukce se dávala velmi naškrobená látka tzv. **krinolína** (*la crinolina*), jejíž název se později začal používat pro samotný typ naškrobené sukně.

Za vlády Ludvíka XVI. Se začaly nosit **fraky** (*la marsina*), které se ale nepoužívaly na královském dvoře (tam byly zavedeny až po roce 1780), byl vyroben převážně v tmavých barvách a nebyl moc zdobený, avšak v módě nezůstal příliš dlouho. Nosily se také šaty s nabíranou třívrstvou sukni (*il circassienne*), kterou bylo možno provázkem vyhrnout. Šaty měly dvojité rukávy. Pod těmito šaty se nosila spodní košile, jejíž rukávy obepínaly paži až k zápěstí. Na konci vlády Ludvíka XVI. se ve velké míře začaly nosit **kšandy** (*le bretelle*). Jak uvádí Ludmila Kybalová ve své publikaci *Dějiny odívání – Baroko a rokoko*, začaly se používat jako běžná obuv holínky (*stivali di gomma*). Ty byly dříve určeny pouze pro jízdu na koni.

V této nepochybně neopomenutelné době se ve velké míře dbalo na tvar a typ účesů a vymýšlely se jejich různé nové druhy. Dokonce bylo zakázáno, aby některá z Francouzek nosila stejný účes, jako měla královna.

4. ZÁKLADNÍ TERMINOLOGIE BĚŽNÝCH ODĚVŮ SOUČASNOSTI

4. 1. VRCHNÍ ČÁSTI ODĚVŮ

Camicetta (halenka) – Dámská košile, nebo blůzka různých barev a tvarů. Lze ji nosit buď vykasanou z kalhot či sukně, nebo zastrkanou dovnitř. Výrobní materiály jsou různé.

Camicia (košile) – Vrchní část pánského i dámského oděvu, který zakrývá hrudník. Může mít krátké či dlouhé rukávy a různé variace límečků. Košile jsou známy již z dob antického Říma. Dříve je nosili pouze muži a byly jednou z hlavních částí oděvů, které se nosily. V 18. století k nim Ludvík XV. začal nosit kravatu. Prvotně tyto košile byly používány převážně jako spodní prádlo.

Canotta (tílko) – Je to dámská i pánská část oblečení, bez rukávů, s velkým výstřihem a je přiléhavé. V zimě se používá jako spodní prádlo a v létě jako plnohodnotná náhrada za tričko.

Jak je uvedeno na stránkách blog.oscalito.it, tak historický vznik tílka má více příběhů. Některé zdroje uvádí, že francouzský šlechtic Jean Des Frauches, který byl velmi cholerický, jednou v zápalu vzteku odtrhal od košile rukávy a límec a tím vzniklo tílko. Dalším příběh říká, že norský generál Henrik Brun si tílko vyrobil z rybí sítě. Bez pochyb je ale jisté, že z etymologického hlediska je slovo „*la canotta*“ odvozeno od italského názvu pro veslaře, což je „*il canottiere*“, kteří ho nosili při veslování, jelikož jim umožňovalo volný pohyb paží, na rozdíl od triček s rukávy, která jim paže upínala.

Giacca (sako, bunda) – Denně používaná vrchní část dámského i pánského oblečení. Již v antickém Římu muži oblékali oděv velmi podobný dnešní bundě, nebo saku, dovezený z Orientu. Nazývali ho „*vestis cenatoria*“. V roce 1100 se nosily taktéž dobové bundy, a ty měly vycpaná ramena. V roce 1350 je lidé ještě více zdokonalili a jejich délka dosahovala boků a délka rukávů byla po dlaně. Byly velmi prošité a měly na sobě nespočet knoflíků. Ve Francii bylo sako v roce 1358 nošeno hlavně méně bohatými lidmi. V Anglii se od roku 1860 vyráběla saka rovného střihu, dlouhá po boky s jednořadým uspořádáním tří až čtyř knoflíků. Od roku 1900 se na sako přidala kapsička umístěná v horní části vlevo. Existuje mnoho druhů sak různých délek, barev, střihů, s různými límečky a klopami, a odlišným uspořádáním knoflíků.

- *Giacca monopetto a due bottoni* – Sako s jednořadým, svislým uspořádáním dvou knoflíků
- *Giacca monopetto a tre bottoni* – Sako s jednořadým, svislým uspořádáním tří knoflíků
- *Giacca doppio petto* – Sako s dvouřadým, svislým uspořádáním knoflíků
- *Giacca doppio petto collo a lancia* – Sako s dvouřadým, svislým uspořádáním knoflíků se špičatou klopou
- *Giacca a vento* – Větrovka
- *Giacca corta collo a scialle* – Krátké sako se šalovým límcem

Giacca a vento (větrovka) – Nejčastěji používaná v zimě a na horách. Je vyplněná husím peřím, nebo jiným syntetickým materiálem a zapíná se pevným zipem. Rukávy jsou taktéž vycpané a mohou být odnímatelné. Větrovka by měla mít kapuci proti dešti a měla by být nepromokavá.

Lupetto (rolák) – Rolák je vrchní část dámského i pánského oblečení s přiléhavým límcem dosahujícím až pod bradu.

Maglietta (tričko) – Často vyrobené z vlny nebo bavlny, občas užíváno jako spodní prádlo, ale běžně jako sportovní část oblečení. V italštině je, dle A. Donnanna, více používán název „t-shirt“. Poprvé se tričko objevilo ke konci 19. století a bylo určeno jako spodní prádlo. Nazývalo se buď „*maglia*“ nebo „*maglietta intima*“. Ten pravý rozmach nošení triček nastal až v roce 1913. Během první světové války si totiž američtí vojáci povšimli pohodlného, lehkého trička vyrobeného z bavlny, které nosili evropští vojáci a to se velmi rychle stalo v Americe oblíbeným. Tričko získalo v USA pojmenování „t-shirt“. V období první světové války je základním oděvem amerického vojska a mariňáků. Ztratilo tedy svou původní funkci spodního prádla a stalo se oděvem pracovním. Nošení trika dosáhlo takové popularity, že o něm v roce 1942 časopis „*Life*“ napsal článek a umístil na svou titulní stranu fotografii vojáka, který měl triko na sobě. Po druhé světové válce ho již nosili všichni. New York Times v roce 1948 napsal, že byla vyrobena trika s nápisem „*Dew it with Dewey*“ (Dewey byl guvernér státu New York a kandidoval na prezidenta). Jednalo se o první případ použití trička jako reklamy. Ohledně názvu pro tričko (t-shirt) existuje více teorií. Většina se přiklání k možnosti, že se mu říká t-shirt proto, že má formu písmene „T“. Jiní zase myslí, že tento název vznikl tak, že američtí vojáci používali tričko při tréninku („Training shirt“), odtud „T-shirt“. Třetí teorie (nejméně pravděpodobná) je, že název pochází z názvu „Tee“, neboli „Amputee“ (odstřižení dlouhých rukávů). Do širokého podvědomí se trička dostala v 50. letech, kdy je začali nosit slavní herci jako James Dean, Marlon Brando a John Wayne v několika svých filmech, jak uvádí internetový obchod „*Kimos*“. V té samé době začala firma „Tropix Togs“ vyrábět trička, na kterých byla natisknuty názvy turistických míst a jména postav od Walta Disneyho. Okolo roku 1960 vznikla v Mill Valley v Kalifornii první firma zaměřené výslovně na potisky triček a také díky tomu je dnes tričko velmi dobrým reklamním prostředkem.

Maglione (svetr) – Svršek z tlusté a těžké pleteniny, který se obléká buď přes košili, nebo přes jiný lehčí svetřík. Svetr se poprvé objevil ve Francii kolem roku 1800, kdy ho na sobě nosívali pouliční prodejci česneku. Na konci 19. století se svetr stal běžným oblečením mezi sportovci a horaly, aby je ochránil před zimou.

Pellegrina (pelerína) – v češtině známá jako „pršiplášť“, neboli pláštěnka, ale její přesný význam je spíše jen plášť. Kolem roku 1800 se tento výraz používal pro plášť buď dlouhý až na zem, nebo krátký po boky, se širokým límcem, který byl spuštěný přes ramena, leckdy až po lokty, nebo i zápěstí.

Pelliccia (kožich) – Kožich je zimní část oblečení různých stříhů potažená zpracovanou zvířecí srstí. Kožichy v primitivní formě se začaly nosit již v pravěku, za účelem chránit tělo proti zimě. Pravěcí lidé zvíře zabili, svlékli ho z kůže a často ještě za tepla na sebe kůži se srstí nandali, aby se lépe vytvarovala na těle. Po nějaké době se naučili kožešiny zpracovávat a upravovat tak, že je dokázali změkčit a jejich nošení bylo příjemnější. Díky tomu měly kožešiny delší životnost. V antice lidé nosili především kožichy a kožešiny ze lvů, tygrů a leopardů a tento trend se následně stal rozšířeným symbolem pro bohaté. V Antickém Římě nošení kožešin označovalo válečníky, kteří nosili především kožešiny z medvěda. Největšího rozmachu dosáhla kožešina až díky skandinávským, galským a germánským národům. Ve středověku se kožešiny nosily dokonce uvnitř obydlí. Pro jejich výrobu se v dnešní době chovají hlavně bílé lišky, norci a kuny a ve střední Americe a v Evropě se velmi rozšířily kožešiny z nutrií, které se nazývají „castorino“.

4. 2. SPODNÍ ČÁST ODĚVŮ

Gonna (sukně) – Sukně se v trochu jiné podobě, než je dnes, se sukně objevovala již v pravěku. Její vývoj byl velmi dlouhý a v průběhu století měla různé názvy. Například v Egyptě se jí říkalo „schenti“, a skládala se z pruhu látky, který se vázal kolem boků. Minojské ženy roku 2100 před Kristem nosily dlouhé sukně do tvaru zvonu a barbarské ženy nosily sukně těsné. V následujících epochách tento druh oblečení skoro vymizel a začaly se nosit oděvy, které zahalovaly celé tělo. Kolem roku 1200 se sukně začaly objevovat znovu a to jak dámský, tak pánský oděv a říkalo se jim „gonnella“. V období roku 1400 se sukni říkalo spíše „gamurra“, „camurra“, nebo „camera“ a v oblasti Florencie ji nazývali „cotta“, nebo „tunica“, jak je uvedeno v módním slovníku Modabolario.

Sukně může být dlouhá s vlečkou, objemná, vlněná, skládaná, těsná, s rozparkem, na knoflíky, nebo třeba asymetrická. Dle módního online slovníku *Illustrated fashion dictionary* existují různé typy sukní:

- *Gonna a tubo* – Rourová (úzká) sukně
- *Gonna svasata* – Sukně do tvaru písmene „V“
- *Gonna a ¼ di ruota* – Kolová sukně čtvrtěční
- *Gonna a mezza ruota* – Kolová sukně poloviční
- *Gonna a portafoglio* – Zavinovací sukně
- *Gonna ad anfora* – Sukně ve tvaru amfory
- *Gonna a pieghe diritte* – Sukně s rovnými záhyby
- *Gonna a pieghe svasate* – Sukně se záhyby do tvaru písmene „V“
- *Gonna a balze* – Volánová sukně
- *Gonna a pantalone* – Kalhotová sukně

Minigonna (minisukně) – Minisukně je velmi krátká a sahá více méně nad kolena. Byla vyrobena v roce 1967 v Anglii návrhářkou Mary Quant a velmi oblíbenou se stala v 70. letech. Dnes je na tzv. „vrcholu své slávy“ a je považována za běžnou část oblečení, hlavně mezi mladými dívkami.

„Nyní nejsme již závislí na tom, až zafouká vítr.“ **Robert Fulton**

Maxigonna (maxisukně) – Sukně také sportovního střihu, dlouhá až na zem, velmi oblíbená v 70. až 80. letech 20. století.

Pantaloni (kalhoty) – Pánský i dámský oděv, jenž zakrývá tělo od pasu dolů, vyrobený z různých látek. Kalhoty vznikly z původních „*brachae*“, které používali Barbaři, aby se chránili před krutými zimami ve vlastní zemi. V průběhu století se měnil jejich tvar. Byly dlouhé a zúžené, krátké a přiléhavé, naduté a zdobené stuhami, do půli lýtek, těsně pod kolena, dlouhé až ke kotníkům atd. Kalhoty v dnešní podobě vznikly v Anglii kolem roku 1830 jako pánský oděv a po studentské demonstraci po roce 1960 se staly také oděvem dámským. Nohavice mohly být rovné, zvonové, cigaretové, „slimky“, krátké, nebo jako overal. Podobně jako u sukní se i u kalhot objevuje spousta různých typů:

- *Pantaloni a Campana* - Jinak také „pantaloni scampanati“, jsou velmi podobné trubkovitým kalhotám, ale liší se délkou. Trubkovité kalhoty jsou většinou kratší a pantaloni a campana, neboli „zvonáče“ jsou dlouhé až na zem a mnohem širší ve své spodní části.

- *Pantaloni a sigaretta* – Kalhoty upnuté od pasu až ke kotníkům, v českém ekvivalentu „slimky“.
- *Pantaloni a trombeta* – Velmi těsné kalhoty rozšiřující se v oblasti nad kotníky do tvaru trubky (hudebního nástroje), podle níž jsou pojmenovány.
- *Pantaloni all'odalisca* – Harémové kalhoty, velmi jemné a volné s nízkým pasem. Od pasu až ke kotníkům jsou velmi objemné a nafoukané. U kotníků jsou těsně sepnuté knoflíkem, nebo gumičkou.

- *Pantaloni alla cinese* – Kalhoty čínského typu, část národního kroje, v dnešní době běžně nošený typ kalhot.

- *Pantaloni alla turca* – Česky „mrkváče“, jsou široké kalhoty nabírané v oblasti stehen s lehkým zvrásněním.
- *Pantaloni Capri* – Taktéž v češtině se tyto kalhoty nazývají Capri. Jejich jméno je odvozeno od stejnojmenného ostrova v Neapolském zálivu v Itálii. Jedná se o přiléhavé a krátké kalhoty lýtkové délky, nošené hlavně v 50. letech. Na ostrově Capri ženy nosily kalhoty tohoto střihu od návrháře

Emilia Pucci, který se inspiroval střihem rybářských kalhot. Později se tyto kalhoty dostaly do módy ještě v 90. letech a jejich materiály byly především elastické.

- *Pantalonni con risvolto* – Kalhoty jejichž spodní lem u kotníku je založený, ohrnutý nahoru.

Jeans (džíny) – Za povšimnutí jistě stojí džíny, převratný nápad dvou mužů, Levi Strausse a Jacoba Davise. Dá se říci, že za vznikem džínů může právě Davis a to díky tomu, že bylo jeho nápadem dát do kalhot, které šil pro velmi důležitého klienta, kovové cvočky, aby se kalhoty neroztrhaly. Tento nápad si chtěl nechat patentovat, ale neměl na to potřebné finance, konkrétně 68 dolarů, a proto požádal p. Strausse, který mu prodával látky, aby se stal spolujatelem patentu a pomohl mu tento počin financovat. Látka, kterou Davis od Strausse kupoval, se jmenovala de Nîmes a od tohoto názvu vznikl název nový -> DENIM (džínovina). Původně byly džíny šity jako pracovní kalhoty. Později, když Levi Strauss začal džíny vyrábět ve velkém, začali je kupovat i dělníci a železničáři a to za „pouhý“ dolar a dvacet pět centů.

4. 3. ŠATY

Abito a tubino (pouzdrové šaty) – Jednoduché krátké šaty rovného střihu, často zúžené. Používají se často bez pásu a většinou mají krátké rukávy. Taktéž se jim říká pouzdrové šaty.

Abito da gran sera (večerní róba) – Šaty dlouhé až na zem, velmi elegantní, někdy s vlečkou a širokou sukní. Měly by být vyrobené z cenných látek a měly by mít důmyslně propracovaný střih. Večerní šaty se považují za počin nejvyššího krejčovství a nosí se především při výjimečných situacích, například na divadelní premiéry, nebo bankety.

Abito da sera (šaty na večírek) – Šaty určené k večernímu nošení. Nejsou tak okázalé jako večerní róby. Tyto šaty lze nosit i na večírky a při méně formálnějších příležitostech. Jejich délka není závazná podobně jako barva, rozparky, střih aj. Vždy záleží na vkusu osoby, která je nosí.

Abito da sposa o abito nuziale (svatební šaty) – Pod tímto názvem najdeme svatební oblek jak pro muže, tak pro ženu. Italština nemá rozdílné názvy pro každé pohlaví. Barva dámských svatebních šatů je v drtivé většině bílá a tento trend se ujal již v roce 1854, kdy svatební

šaty této barvy začaly nosit Benátčanky. Dle publikace Modabolario od A. Donnanna, šaty této barvy začaly nosit všechny nevěsty poté, co bylo potvrzeno dogma neposkvrněného početí. Dnes se již svatební šaty objevují v různých barevných variacích a opět záleží na vkusu nevěsty.

Prendisole (letní šaty) – Dámské lehké oblečení, které může mít různě hluboký výstřih buď vpředu, nebo vzadu. Šaty mají tenká ramínka a jsou bez rukávů. Nosí se buď jako plážový oděv, nebo jako letní část oblečení.

4. 4. SPODNÍ PRÁDLO

Abbigliamento intimo (biancheria intima/personale) – V dnešní době se do spodního prádla zahrnují: noční košilky, pyžama, spodní košilky, kalhotky, podprsenky, body, tílka a další. Ve starověku bylo spodní prádlo pravděpodobně neznámé, ačkoliv, jak je uvedeno v publikaci Modabolario od Antonia Donnanna, Hérodotos tvrdil, že Babylóňané nosili intimní oděvy z lněného plátna. Je ovšem prokázané, že v římské říši muži i ženy nosili pod hábity lněné tuniky jako spodní prádlo. Ve středověku byla v módě „*lintea*“. Jednalo se o lněnou košilku, kterou ale nosili pouze muži, kteří nosili také „*lunicolae*“ tzv. návleky na nohy. V této době se dámské spodní prádlo skládalo ze živůtku a spodničky. V období renesance slavila velký úspěch košilka, díky svému preciznímu propracování, výšivkám a krajkám.

V 16., 17. a 18. století byly pro ženy velmi v módě čepičky a plachetky (pokrývka hlavy především pro jeptišky – dle velkého italsko-českého/česko-italského slovníku Lingea). Nejvyhledávanějšími a nejžádanějšími látkami se staly ty z Remeše, nebo z Compiègne, nicméně i v Itálii se vyráběly velmi ceněné látky.

V 18. století ženy i muži z aristokratické vrstvy nosili tzv. žabot, neboli fiží a ještě před tím nosili pásy kolem krku z hedvábí, které byly zvlněné, nebo vyšíváné.

V 19. století, kdy bylo možné tkaní mechanickým způsobem, se nedělalo spodní prádlo pouze v bílé barvě, ale začaly se používat i další, většinou velmi živé barvy. Začalo se vyrábět z umělých vláken jako například: viskóza, nylon, akryl a tak dále. Po několika letech se také dámské spodní prádlo začalo objevovat, kromě galanterií a specializovaných katalogů, i ve vytříbených obchodních domech.

Kolem roku 1920 vstupuje na módní scénu negligé. Jde o více či méně průsvitná košilka ze saténu.

Ve 40. letech byl korzet nahrazen elastickým stahovacím pásem, podvazkovým pásem a podvazky.

Po skončení války v 50. letech byl velmi výrazný důraz na lehkost a sexy spodní prádlo jako reakce na válečný nátlak. Ženy přestaly nosit košilky až ke krku a začaly nosit podvazkové pásy od těch nejjednodušších po velmi propracované, vyrobené z atlasu, a stejně tak punčocháče nahradily podvazky ze silonu. Punčochy mohly být barevné, s motivy květinovými, síťované, krajčované a jiné. Začaly se nosit také samo držící punčochy. Taktéž v 50. letech Madeleine Vionnet zavedla minimalistické dámské spodní kalhotky, které byly krajkové. Dále zavedla spodní soupravy. Pod svetry se začaly nosit špičaté podprsenky, nebo podprsenky s polovičními košíčky. Jako náhrada za dámskou kombinézku se používá body. Veškeré spodní prádlo se začalo zmenšovat a zmenšuje se do dnes, kdy se místo klasických spodních kalhotek nosí často tanga.

Busto (korzet) – Korzet je část spodního prádla bez, nebo s kosticemi. Vyroben z elastického materiálu a používán ženami k vytvarování postavy. První známé korzety jsou ty, které nosily krétské ženy před tisíci lety. Byly kožené a nutily ženu být neustále narovnaná a velmi

ji omezovaly při dýchání. Ve 14. a 15. století se objevil velmi vyztužený korzet opatřený šňůrkami a bylo možné jej velmi stáhnout. V 16. století začali korzet používat také muži, ale časem a také kvůli náročnosti korzetu vznikl tzv. „panser“ -> prodloužený korzet zakrývající i břicho. V 19. století bylo jen v Paříži patentováno šedesát čtyři typů korzetů, které ženám tvořily tzv. vosí pás. Na počátku 20. století jej nosili především úředníci. Korzet naprosto vymizel po druhé světové válce, kdy byl nahrazen stahovacími pásy, podprsenkami a podvazkovými pásy.

Calzmaglia (punčochové kalhoty) – Jsou vyrobené často z pleteniny, vlny, bavlny, nebo syntetické látky. Obepínají tělo od pasu až po prsty na nohou, nebo také až od krku po chodidla. Nejčastěji se používají jako sportovní část oděvu, nebo v baletu. V italském středověku byly považovány za součást pánského kostýmu a byly velmi přiléhavé.

Intimo (spodní prádlo) – Pod tímto termínem se sdružuje veškeré spodní prádlo, které se nosí pod běžným oblečením (spodní košilka, kalhotky, podprsenka atd.), pyžamo, župan, noční

košile. Spodní prádlo bylo v minulosti velmi bohaté a propracované. Pro jeho výrobu se používaly lehké látky z hedvábí, lnu a bavlny. Bylo zdobené kanýry, výšivkami, krajkami a stuhami, jak je uvedeno podrobněji na začátku odstavce „**Spodní prádlo**“.

Intimio funzionale (funkční spodní prádlo) – Druh spodního oblečení, které udržuje

stálou teplotu těla během fyzické zátěže a v proměnlivých teplotních podmínkách. Funkční spodní oblečení se nosí přímo na tělo a lze jej nosit buď samostatně, nebo je možné na něj přidávat další vrstvy oblečení. Vyrábí se z absorpčního materiálu, jako je bavlna, nebo vlna. Pohlcuje vlhkost a pokožka zůstává suchá díky vrstvě polypropylenu.

Mutande (spodní kalhotky) – Část spodního dámského i pánského prádla. Spodní kalhotky mohou být „nohavičkové“, slipové nebo jiných střihů. Jsou vyrobené z bavlny, hedvábí, lnu a podobných látek. Nosí se pod oblečením přímo na kůži. V antickém Římě ženy nosily spodní kalhotky nazývané „*subligatus*“ – sahající až ke kolenům. V Řecku se nosily spodní kalhoty podobné těm z antického Říma, ale říkalo se jim „*anaxaridí*“.

Dokonce v pompejských vykopávkách se našly dochované části oděvu nápadně podobného spodním kalhotkám, jak A. Donnanno uvádí ve slovníku Modabolarario. Římští muži nosili „*femoraglie*“ – spodní prádlo s odolnými nohavicemi, určenými k jízdě na koni. V roce 1350 se spodní kalhoty „*zarabulle*“ změkčily a zmenšily, a přidaly se na ně krajky. Slovní spojení „*mutande femmine*“ (dámské spodní kalhotky) se poprvé objevilo kolem roku 1700. V roce 1800 nohavice sahaly až k nártům a měly šňůrky. Ve 20. století se většina oděvů začala zkracovat a společně s nimi i spodní kalhoty či kalhotky.

Reggiseno (podprsenka) – Dámská část oděvu určená k zakrytí, nebo podpoře prsou. Podprsenka je tvořena ze dvou košíčků, většinou dvěma ramínky a dvěma popruhy (zapínání), které se zapínají vzadu uprostřed, a elastickou částí pod prsy. Stejně jako u sukní a kalhot, také zde existuje velmi mnoho druhů podprsenek:

- *Reggiseno a balconcino* – Typ podprsenky se zakulacenými košíčky vyztuženými železnými kosticemi ve tvaru půlměsíce bez nebo s vycpávkami se širším podpůrným pasem pod košíčky.

- *Reggiseno a bustino* – Podprsenka s velmi širokým pásem látky pod prsy a košíčky balkonového, nebo trojúhelníkového tvaru. Je často zpevněná po stranách. Zapínání je buď na háčky, nebo knoflíkové.
- *Reggiseno a carioca* – Podprsenka, která je bez košíčků. Skládá se pouze s půlměsíčového obrysu košíčků se železnými výztuhami. Považuje se spíše za erotické spodní prádlo.
- *Reggiseno incrociato* – Typ podprsenky s košíčky ve tvaru trojúhelníku, vpředu zlehka pozvednutými. Je s ramínky nebo bez nich.
- *Reggiseno per allattamento* – Podprsenka s odnímatelnými košíčky se zapínáním na háčky, nebo knoflíčky. Systém a konstrukce jsou v podstatě stejné jako u podprsenky bez košíčků, ale tato podprsenka se používá k zabránění úniku mléka u těhotných žen, nebo žen kojících. Podprsenka je vybavena měkkým, absorpčním materiálem.

Sottogonna (spodnička) – Spodnička je dámské spodní prádlo ve tvaru sukně, které se nosilo pod sukní, nebo jiným oblečením. Spodnička byla převážně zavázána v pase elastickou šněrovací stužkou a její délka se odvíjela od délky sukně, jež se nosila přes ní.

Sottoveste (košilka) – Dámská spodnička, dámská košilka neboli kombiné, vyrobené z hedvábí, nylonu, nebo jiných lehkých látek, vyzdobená krajkami a různými výšivkami. Obepíná tělo a její délka je obvykle do půli stehen a visí na dvou ramínkách.

4. 5. ÚČELOVÉ ODĚVY

Cuffia di bagno (koupací čepice) – Koupací čepice, dámská i pánská pokrývka hlavy, těsně obepínající hlavu. Je vyrobena z elastického materiálu, nebo gumy. Určena k plavání.

Giubbotto catarifrangente (reflexní vesta) – Část vrchního oblečení, mající na sobě světlo odrážející plochy, aby na sebe osoba upozornila např. v nepřehledném úseku na silnici, při jízdě na kole atd.

Giubbotto antiproiettile (neprůstřelná vesta) - Neprůstřelná vesta, má zabránit proniknutí projektilu na tělo postřeleného. Většinou vyrobená z kevlaru a protišokových vložek, které absorbují kinetickou energii.

Giubbotto di salvataggio (záchranná vesta) – taktéž „*giubotto salvagente*“ je záchranná vesta, vyplněná pěnovým materiálem, se zapínacími popruhy a reflexními pásy.

Cacciatora (lovecká bunda) – Typ pánské bundy pro myslivce. Je sportovního střihu, vyrobená z manšestru, má dlouhé rukávy s podšívkou nebo bez, mnoho kapes a zapíná se vpředu na knoflíky nebo zip.

Pigiama (pyžamo) – Dámský i pánský oděv, který se používá na spaní. Tvoří ho vrchní košile a kalhoty. Pyžamo je šité z bavlny, hedvábí, „teplákoviny“, nebo jiných látek. V Evropě se začalo používat v 19. století, ale nemělo velký úspěch. Nejprve ho začali používat muži jako náhradu za noční košili. V 60. letech se objevuje jako pyžamo „na doma“, jmenovalo se „*pigiama palazzo*“ a vyrábělo se z elegantních cenných látek.

Impermeabile (pláštěnka) – Dámský a pánský svršek, vyráběný z nepromokavé látky různých tvarů, dle současných módních stylů, který se nosí pro ochranu před deštěm. Pláštěnka byla vyrobena prvně v Anglii ve 14. století, kvůli deštivým klimatickým podmínkám na britských ostrovech. Když byla objevena metoda pro výrobu nepromokavých látek, začaly se vyrábět druhy pláštěů s kapucí, které se nazývaly „*penula*“. Také přes středověké pláště se nosily nepromokavé svršky s kapucí a říkalo se jim „*pellegrina*“ (-> kapitola **Vrchní část oděvů**). Na počátku roku 1800 byla v Londýně vydána první publikace, v níž byla zmíněna pláštěnka, a začaly o ní mluvit módní časopisy. V roce 1885 byl v módě tzv. „*janus*“, vyrobený z nepromokavého taftu. Na počátku 20. století a během první světové války se prosadil „*trench-coat*“, velmi podobný dnešní pláštěnce (nepromokavé bundě).

Costume di bagno (plavky) – Dámský i pánský oděv určený ke koupání. Plavky mohou být ve formě koupacích šortek, slipové (především pánské) a pro dámy mohou být plavky vcelku, dvoudílné, monikiny, tankini nebo tanga. Základními materiály pro jejich výrobu jsou především lycra, lastex a další elastické materiály, které dobře přilnou na tělo.

- *Bikini o due pezzi* – Druh plavek tvořený z podprsenky a kalhotek, Podprsenka může být z jednoho pruhu látky, trojúhelníkového tvaru, korzetová atd. Kalhotky mohou být tanga, nohavičkové atd.
- *Monopezzo intero* – Typ plavek jejichž vrchní a spodní díl je spojen dalším kusem látky vpředu. Jsou bez nebo s ramínky, s výstřihem čtvercovým, kulatým, nebo špičatým a s vykrojením na bocích.
- *Monopezzo olimpionico* – Plavky vcelku, jejichž střih podporuje vykonání specifických pohybů v plaveckých sportech. Olympijské plavky jsou vyrobené z lykry, která podporuje pohyb atletů ve vodě, jak uvádí technicko-kreativní slovník Modabolario.

Vestaglia (župan) – Pánský i dámský oděv, vpředu otevíratelný, nosí se především přes pyžamo, nebo noční košili. Jeho délka je různá. Spodní lem může dosahovat ke kolenům, pod kolena, nebo až k chodidlům. K županu patří měkký pásek, vyrobený ze stejného materiálu jako je župan, určený k jeho uzavření v pase. Župan se vyrábí z vlny, flanelu, bavlny, nebo hedvábí.

Camice (plášť) - Široký, dlouhý plášť, který je vyrobený ze lnu, nebo bavlny a používá se v různých pracovních odvětvích, od lékařů, techniků až po kněze, kteří ho nosí pod rouchem.

Pantaloni da sci (oteplovačky) – Oteplovačky, rourového typu z pružného flanelového materiálu, často s popruhem přes chodidlo.

Pantaloni da torero (toreadorské kalhoty) – Velmi přiléhavé kalhoty s velmi vysokým pasem, často až pod poprsí. Byly nošeny především toreadory při koridě, ale později se začaly objevovat i na přehlídkových molech.

Pantaloni da equitazione (jezdecké kalhoty) – Kalhoty, vyrobené z pružných materiálů. Jsou velmi těsné, aby se daly vtěsnat do jezdeckých bot. Na vnitřních stranách bývají pokryty dančí kůží. Používají se pro jízdu na koni.

Giacca alla cavallerizza (jezdecká bunda) – Bunda s jednořadým svislým uspořádáním knoflíků. Má na zadní části rozparek a kapsy v přední části.

4. 6. OBUV

Babbusce (bačkory) – Typické domácí bačkory, teplé a měkké. Mohou být orientálního typu se špičkou nahoru, nebo pro novorozence pletené.

Doposci (sněhule) – Typ bot určený do sněhu, jejichž jméno je odvozeno od lyžování (sciare – lyžovat). Mají za úkol ochránit chodidla od zimy a sněhu, udržovat je v teple a suchu, především na horách, a také ve městě. Mohou být nepromokavé, vybavené membránou a mohou mít podrážku zaručující neuklouznutí na ledu, či sněhu.

Infradito (žabky) – Žabky nebo též „vietnamky“ jsou sandály, kdysi nošené hlavně Egypťany, vyrobené z kůže, nebo papyru, přivázané k chodidlu páskou, která odděluje palec na noze od druhého prstu. Je to také typická čínská obuv. V Evropě jsou žabky v módě od 60. let 20. století. Dnes jsou sandály vyrobené z gumy, nebo plastu a nosí se například jako letní pantofle k moři.

Mocassino (mokasíny) – Druh obuvi bez tkaniček a přezek, do nichž se velmi snadno obouvá.

- *Mocassino invernale* – zimní typ mokasín, je vyroben s posílenou podrážkou vyrobenou z gumy.
- *Mocassino estivo* – uzavřená bota s nízkým podpatkem

Sandalo (sandály) – Typicky letní obuv, tvořená z podrážky a navrchu pruhy z kůže, nebo látky. Nyní se vyrábí sandály v různých tvarech a barvách, podle toho, co si společnost žádá. Sandály mají svůj původ už v antickém Egyptu, a jsou považovány za první obuv vůbec. Antičtí Římané je používali jako obuv slavnostní, ale nenosili je na veřejnosti, protože byly považovány za zženštilou obuv. Proto je běžné nosily pouze ženy.

- *Sandalo da lavoro* – Pracovní sandály jsou robustní a praktické.
- *Sandalo con fibbia* – Sandály, které mají provázaný celý svršek obuvi, kromě přední části, o kterou se opírají prsty při chůzi.
- *Sandalo giglio* – Obuv s dvěma otvory vpředu, nošená hlavně dětmi.

- *Sandalo mare* – Sandály do vody, vytvořené z voděodolného materiálu a voděodolných barev.
- *Sandalo fratino* – Sandály, které mají přes nárt dva široké popruhy a jeden velký přes Achillovu šlachu

Scarpa (boty) – Do dnešní podoby se boty vyvíjely po staletí, stále se vyvíjí a postupem času vyvíjet budou i nadále. S každou epochou či uměleckým směrem bota měnila svůj tvar, nebo strukturu. Země od země se bota lišila svým materiálem a zabarvením. Podle bot se rozlišovali lidé v různém postavení.

Bota je utvořena ze svrchní části a podrážky. Má za úkol chránit chodidlo před nepříznivými vlivy a různorodým terénem. Svršek může být vyroben z kůže, látky, nebo jiného materiálu. Podrážka je většinou z kůže nebo gumy a může mít podpatek.

První boty se objevily již ve starověkém Egyptu a příliš se nelišily od těch řeckých a následně římských. Nejstarodávnejším modelem připomínajícím tvar boty, který je znám, je tzv. „*carabatina*“ -> sandál s koženou podrážkou držící na chodidle pomocí propletených popruhů.

Římská obuv byla stejná pro ženy i pro muže, ale už rozlišovala pravou a levou botu. Na vycházky si Římané obouvali tzv. „*calceus*“, boty velmi podobné prvotní obuvi, zatímco na vojenské tažení si obouvali tzv. „*perones*“, boty vysoké až do půli lýtek, kde byly zavázané a měly podkovanou podrážku. Na hon a pro vyjížděku na koni užívali vysoké boty (kozačky), vyrobené z jemné kůže, zdobené ornamenty, které rozlišovaly kastovní zařazení. Senátoři nosili „*calceus*“, černé nebo bílé, císař nosil „*malleus*“ s tkaničkami z červené kůže. Armáda používala pevné podbité boty nazývané „*caliga*“.

V 11. století král a hodnostáři nosili měkké boty vysoké do půli lýtek s dlouhou řadou knoflíčků.

Ve 12. století se u anglického dvora objevila obuv se špičatou špičkou, připomínající hadí ocas. Tato obuv byla v módě po tři po sobě jdoucí staletí, jak je uvedeno ve slovníku Modabolario.

Během 13. století se v Neapoli objevila obuv nazvaná „*espadrillas*“ -> látková obuv s podrážkou vyrobenou z juty, materiálu, který se používá při výrobě lan. Tato obuv má původ v Katalánsku a baskických zemích. Používají se ještě dnes.

V období kolem roku 1400 už byla italská obuv velmi kvalitní a šila se z jednoho kusu materiálu. Měla tenkou podrážku a obepínala chodidlo až nad kotník.

V letech kolem roku 1600 se obuv stala robustnější se špičkou kulatou, dlouhou, nebo hranatou s vysokým podpatkem. V Benátkách se prosadila obuv tzv. „capine“. Byla velmi vysoká a nepohodlná, dokonce i nebezpečná. Některé podpatky měly až jeden metr. Nosily je ženy, které chtěly vypadat vyšší, stejně jako dnes. Byly vyrobené ze dřeva a vršek tvořila kůže různých barev.

Roku 1700 se začaly nosit boty obohacené o doplňky a různé nášivky. Byla to epocha jednoduchých přezek, či přezek s drahými kameny, brilianty, perlami, nebo ze stříbra, jimiž se ukazovalo bohatství.

Ve stylu empírovém kolem roku 1800 nosily ženy boty nízké a pohodlné, zatímco muži nosili boty vysoké. Později v 19. století měla pánská obuv přehnané, až směšné tvary. Špičky byly velmi špičaté, ostré a zvednuté se širokými zploštělými podpatky, zatímco ženy opět začaly podpatky nosit.

Po druhé světové válce ženy upřednostňují pohodlné balerínky a lodičky na jehlách. Chudí lidé nosili „tenisky“, mladí intelektuálové se chlubili obuví ze světlé semiše, často z broušené telecí kůže s podrážkou ze surové gumy, nazývanou „Desert-boots“, jak je uvedeno na blogu Gentleman's Blog.

Dnešní pokroková, leckdy sofistikovaná, obuv navržená slavnými stylisty a návrháři je představována ve dvou sezónních kolekcích a je rozdělená do mnoha typologických skupin: klasická, sportovní, praktická, pro běžné nošení, elegantní, večerní či společenská, pro mladé a pro děti.

Pedule (pohorky) – Typ pohodlné obuvi, říká se jí také „*scarpa da gatto*“, s podrážkou vyrobenou z plsti, nebo vrstev látky, či gumy. Jsou vhodné pro strmé výstupy na skaliska, ale také pro delší vycházky v přírodě.

Stivale (kozačky) – Kozačky nebo také vysoká obuv, či holínka, vyrobená z pryže, kůže, nebo jiného materiálu. Dosahují až pod kolena, po stehno, nebo také tříslu – „*cosciale*“. Nosit se začaly již v 17. století jako součást pánského oděvu v různých formách: trychtýřová forma, pevné, měkké, jezdecké, s barevně odlišným horním lemem. Zprvu byly využívány pouze vojáky, ale v současnosti je velmi hojně nosí ženy hlavně v zimě, ale také v létě.

Stivaletto (kotníková obuv) – Typ kozaček, které ale dosahují pouze do půli lýtek, nebo jen po kotníky.

Zoccolo (dřeváky) – Obuv, jež má podrážku ze dřeva a svršek většinou z pásků. Jednu dobu užívané rolníky a pradlenami a v dnešní době také rekreanty na pláži, nebo jako domácí obuv a některými náboženskými řády. Jsou známé již od roku 300 př. n. l., kdy je používali běžní lidé, ale také komedianti v divadlech. Jsou součástí kimona -> japonského národního kroje.

Scarpette da ballo (piškotky) – Taneční obuv, též „piškotky“, je vyrobena ze saténu, od špičky vyztužená sádrou a pokrytá semišem. Zavazují se kolem kotníku stužkami.

Scarpa a balerína (balerínky) – Dámská obuv s plochou a tenkou podrážkou, někdy s minimálním náznakem podpatku, svršek je hluboce zaobleně vystřižen. Okraje „balerínek“ jsou dlouhé skoro po celé délce chodidla. Na jejich špičce je často mašlička, jako dekorace. „Balerínky“ bývají z měkké kůže, zřídka z látky. Jsou velmi podobné piškotkám a používají se zejména při baletu -> odtud také jejich název „balerínky“. Ludvík XV. nosil obuv, která připomínala balerínky, s velmi vykrojeným svrškem, ale měla navíc podpatek.

4. 7. PUNČOCHY A PONOŽKY

Punčochy jsou částí oděvu jak pro ženy, tak i pro muže a mají za úkol zakrývat chodidlo a část nohy a chránit je před chladem a dřením obuvi. Mohou být vyrobeny z bavlny, vlny, hedvábí, nylonu nebo různé směsi vláken. Jsou vyráběny různými způsoby: ručně, strojně, se švy, nebo beze švů atd. Punčochy (ponožky) pro muže jsou převážně krátké, dosahující maximálně ke kolenům a pro ženy jsou delší a hlavně pohodlné. Od 70. let ženy používají punčocháče (punčochy podobné těm baletním, dosahující až do pasu). Existují speciální typy punčoch, například elastické pro potlačení vytváření křečových žil.

Nejstarší dochované punčochy jsou z doby 3000 let před Kristem. Spíše se ale jedná o punčochové kalhoty (punčocháče) pro dítě, které bylo objeveno v hrobce v antickém Egyptu. Z dochovaných zdrojů se ví, že punčochy byly naprosto neznámé pro antické Římany, kteří svá chodidla chránili tak, že je obalovali pásy z vlny, nazývanými „*tibialia*“. Tato alternativa punčoch

dosahovala pod koleno. Jiné se nazývaly „*foemoralia*“, které dosahovaly až do oblasti stehen. Tyto vlněné pásy byly nošeny převážně rolníky, gladiátory a lovci. První ženou, jež oblékla punčochy z hedvábí, byla Kateřina Medicejská. Pletené punčochy vyrobené benátskou technikou se objevily pouze v roce 1562, když si je oblékla anglická královna Alžběta. Od té doby se po několik staletí pletené punčochy vyráběly pouze ručně pletacími jehlicemi a byly z vlny, nebo bavlny. Strojová výroba započala až v roce 1609, kdy William Lee otevřel v Rouenu dílnu na výrobu punčoch a ty vyráběl zvláštním elementárním strojem, který se ale ukázal být velmi efektivním, jelikož za nedlouho byla dílna zaplavena zakázkami. Punčochový trend se velmi rozšířil kolem roku 1700, protože punčochy začali nosit šlechtici. Jejich punčochy dokonce byly zdobené krajkami. Od té doby začali punčochy nosit taktéž církevní hodnostáři. Barvy punčoch závisely na hierarchické hodnosti. Bílé nosil papež, červené kardinálové a fialové byly pro biskupy.

V 19. století ženy nosily punčochy pouze bílé a taktéž muži tento trend po několik let následovali.

První moderní stroje pro výrobu punčoch a ponožek se objevily v roce 1857 a byly stále vylepšovány až do strojů současné podoby, které umožňují, kromě větší preciznosti, sériovou výrobu.

Existuje velmi mnoho typů punčoch a punčocháčů, například:

- *Calze a rete* – Síťované punčocháče
- *Calze con la riga* – Punčocháče vyrobené starým způsobem, mají specifický šev na zadní straně, jež se táhne od paty po celé délce nohy. Dříve byly sešívány, aby vznikl tento specifický šev. V dnešní době je aplikován šev falešný.
- *Mezzo dito* – Punčocháče s posílenou částí v oblasti prstů shora i zespod. Objevují se také s posílenou částí v oblasti paty.

4.8 DOPLŇKY

Bombetta (buřinka) – Buřinka, pánský klobouk vyrobený z tvrdé plsti s oblou hlavou klobouku a malou krepou přizvednutou na bocích. Je typicky anglická a svého úspěchu dosáhla kolem konce 19. století, kdy mladí Američané všech sociálních vrstev začali kopírovat a imitovat Charlie Chaplina.

Borsetta (kabelka) – Dámská kabelka, velmi ovlivněná módními trendy, vyrobená často z kůže nebo látky. Může být večerní, denní nebo sportovní. O kabelce jsou dochované zmínky již ze středověku, ačkoli v museu Spalato jsou zachované dva předměty z antického Říma, které neuvěřitelně připomínají dnešní kabelky. Během let 1200 a 1300 nosily ženy tašky z kůže a hedvábí různých rozměrů. Kolem roku 1400 se začaly objevovat velké pánské tašky, které nosily zavěšené přes rameno na pásku a sloužily jako brašny pro lovce. Během 16. století nosili bohatě vyzdobené taštičky, vyrobené řemeslníky, trojúhelníkové formy s kulatou klopou. Dámská kabelka se zvykla nosit až během francouzské revoluce, když se přestaly nosit obrovské sukně a oblečení se zmenšovalo, stejně jako objemné tašky. Ženy tudíž potřebovaly nějaké prostorné kabelky, vyrobené z různých materiálů a v různých formách. Kabelka je dnes neodmyslitelným doplňkem všech žen.

Bottone (knoflík) – Knoflíky byly, jsou a budou skoro nedílnou součástí většiny oděvů, pánských, dámských i dětských. Knoflík je malého kruhovitého tvaru a vyrábí se z různých materiálů. Může být například plochý, vypouklý, nebo potažený látkou. Jeho funkcí je spojení dvou kusů látky k sobě. Další funkce může být pouze okrasná. Knoflík bývá vyroben i z perleti, želvoviny, slonoviny, stříbra, nebo třeba z mosazi, dle informací ze slovníku módy Modabolario.

V dnešní době se rozlišují knoflíky z přírodních materiálů a ze syntetických materiálů. Mezi ty přírodní se řadí: dřevo, kost, rohovina, perleť nebo kov. Do syntetických pak lze řadit například: polyester, polyamid, akryl a kasein. Plastické, nebo kovové knoflíky mohou být ještě zkombinovány s kovovým kroužkem (jakousi hlavičkou knoflíku) a plastické také mohou být pokryty látkou stejnou, z jaké je vyrobeno oblečení, na kterém knoflík spočívá.

Z přírodních útvarů se získávají knoflíky různých tvarů, rozměrů a barev a jsou také mnohem dražší než ty z materiálů syntetických. Výběr knoflíku velmi záleží na typu oděvu, ale stále je největší prioritou pro jeho výběr to, aby se dal co nejlépe přišít pomocí šicího stroje.

Knoflík, tak jak ho známe dnes, se začal na kostýmech objevovat až v 17. století ve Francii. Dříve byly oděvy sešívány a „rozešívány“ tzv. značkovacím stehem. Od této doby se knoflík stal

prostředkem pro vychloubání se svým bohatstvím a luxusem. Bohatí nosili knoflíky ze zlata a drahých kamenů.

V 18. a 19. století, když už byl knoflík hojně používán, se začaly objevovat knoflíkové manufaktury v Anglii a ve Francii.

Existuje mnoho typů knoflíků:

- *Bottoni metallici* – Kovové knoflíky byly až do roku 1830 vyráběny pouze v plochém tvaru a umísťovaly se nejčastěji na vojenské uniformy. Značily vojenskou příslušnost dekoracemi vyrytými do plíšku. Po roce 1830 se začaly vyrábět kovové knoflíky zaoblené, které byly více elegantní a umožňovaly větší rozsah rytí na vypouklou stranu.
- *Bottoni di ceramica* – Keramické knoflíky se poprvé objevily v polovině 18. století. Velmi známé byly knoflíky od keramika Antibona z italského městečka Nove poblíž Bassana v dnešním regionu Veneto, díky jeho precizním dekoracím. Výroba keramických knoflíků ve velkém množství začala kolem roku 1840, díky výrobkům Angličana Prossera. Následně udělal v Prosserově výrobním procesu změny francouzský průmyslník Felix Bapterosse z městečka Briare. Začal vyrábět knoflíky mnohem více propracované a za nízkou cenu.
- *Bottoni di stoffa* – Látkové knoflíky jsou považovány za nástupce knoflíků dřevěných. Vyráběly se z dřevěného kroužku, který má dírky a je pokryt látkou. Po roce 1844 jistý Clement z Paříže vyrobil stroj na pokrývání knoflíků látkou, což byl veliký úspěch a v průběhu velmi krátké doby dokázal prodat na tři sta strojů a to pouze v Paříži. Malé řemeslnické dílny na knoflíky vyráběly typ látkových knoflíků z bílé látky tzv. „*bottone vestale*“, užívané na dámském a dětském spodním prádle.
- *Bottoni di corozo* – „*Il Corozo*“ (*l'avorio vegetale*) je také jiný výraz pro přírodní slonovinu, což je od 20. století taktéž materiál pro výrobu knoflíků a získává se z plodu palmovitého stromu „Tagua“, v češtině známém jako Slonovník. V roce 1920 bylo z vyrobených knoflíků v USA 20% knoflíků z přírodní slonoviny získané

z Ekvádoru, Kolumbie, nebo Panamy, jak se uvádí na stránkách „*Maribert buttons & accessories*“. Jsou 100% ekologické.

- *Bottoni di vetro* – V druhé polovině 19. století bylo Rakousko velmocí ve výrobě skleněných knoflíků. V této době ale byla jednou z nejvýznamnějších fabrik, která vyráběla skleněné knoflíky všech tvarů a velikostí, fabrika v Jablonci nad Nisou.
- *Bottoni a pressione* – Patenty se skládají ze dvou částí (někdy i ze čtyř), které se na látku připevňují speciálním strojem. Patentní knoflík může být vyroben z mosazi, nebo ocele a může mít různé dekorativní kresby či logo. Hlavní je, aby odolal rzi.

Cappello (čepice) – Pokrývka hlavy dámská i pánská, z různých materiálů, větší či menší, různých tvarů, jež se měnily dle módy a použití, pro které byla určena (pro armádu, církev, sportovní). Její tvary se měnily spolu s novými stoletími, jelikož vždy měla převážně zdobnou funkci. Od 12. století se v Evropě začaly nosit čepice z flauše, nebo plyše. Na ně se aplikovaly různé ornamenty a ozdoby (brka, chmýří, třásně atd.). Panstvo a kavalíři v době Renesance nosili při ceremoniích klobouky luxusních tvarů, zdobené perlami a drahými kameny. Ke konci 18. století se objevily cylindry a později buřinka, v dnešní době už nenošená. Speciální čepice či čepičky nosí vojáci (jsou různých tvarů), čepičky neměnných tvarů nosí katolíci (červený kardinálův čepce). Při obřadech a slavnostech nasazují čepičky kněží, admirálové, akademici, nebo generálové. V Itálii je velmi rozšířena výroba klobouků z plsti a slámy. Florentské slaměné klobouky jsou známé po celém světě.

Cravatta (kravata) – Název vznikl od slova „*croato*“ (chorvatský), jelikož poprvé byla kravata použita chorvatskými jezdci ve službách francouzského krále. Je to mužský doplněk, tvořený z hedvábného nebo vlněného pásu látky, s krátkými, nebo delšími lemy, a zavazuje se pod límečkem, čímž doplňuje košili. V posledních letech ji za svůj doplněk považují i ženy. Lze ji nosit různě: „*a nodo*“ – s uzlíkem, „*a farfalla*“ – na motýlka, „*a fiocco*“ – mašle.

Guanti (rukavice) – Rukavice, dámský i pánský doplněk, jenž pokrývá a chrání ruce. Mohou být vyrobené z různých materiálů (z látky, vlny, gumy, kůže) a mají mnohá využití. Jsou známé již z dob antického Řecka a Říma, kde je nejprve používali z důvodu nutnosti a následně pouze jako elegantní doplněk. Kolem konce 16. století se začaly vyrábět první kožené rukavice, díky nové technice vyčinění. Od té doby je nosily všechny společenské vrstvy. Později se

objevovat tzv. rukávničky (vlněný, pletený či kožešinový „tunel“, do kterého se vložily obě ruce). Používaly jak ženy, tak muži. Na počátku roku 1800 byly dámské rukavice dlouhé a většinou z pastelových barev, zatímco pánské byly skoro vždy žluté. Zanedlouho na to se objevily rukavice krátké (dosahovaly pouze po zápěstí), které dávaly na odív předloktí a rukavice polodlouhé, jež byly krajkové. Na konci 19. století se vrátily rukavice dlouhé různých barev.

Fazzoletto (kapesník) – Obvykle čtvercový tvar kusu látky ze lnu, nebo bavlny, jemně lemovaný, nebo vyšívaný, momentálně používaný ke smrkání, nebo k otření např. potu. Větší kapesník, někdy vyrobený z hedvábí, nebo jiné látky, může být použit jako pokrývka hlavy, nebo nošený jen tak pro doplnění krásy na oděvu. V antickém Řecku byly kapesníky převážně bílé, měly rozměry ručníku a sloužily taktéž ke smrkání a osušení, nebo pouze jako ozdoba. Antičtí Římané měli dva druhy kapesníků -> na osušení potu a na otření pusy. Na počátku 17. století se považovalo za elegantní držet kapesník v ruce, nebo ho mít zavázaný kolem zápěstí

Occhiali (brýle) – Konstrukce obsahující jeden pár čoček, nebo sklíček, či jiného průhledného materiálu. Sloužily jako kompenzace případných očních vad, nebo k ochraně očí před slunečním zářením, nebo před vnějšími škodlivými vlivy. Poprvé se objevují kolem roku 1200 v Itálii – vynálezce neznámý. Prvotní brýle měly kulatý tvar s koženou konstrukcí. Poté prodělaly velmi mnoho změn a dnes se dělí na večerní, denní, do divadla a na psaní.

Orecchini (náušnice) – Okrasné, zdobné prvky nošené zavěšené na ušních lalůčkách. Jsou známé již od antických dob. Výroba a používání náušnic, společně s dalšími šperky, sahá až do mladší doby kamenné. Náušnice byly také nalezeny v hrobkách ve třetím a čtvrtém tisíciletí před Kristem. Velmi mnoho objevů je také v Egyptě a Římě.

Paglietta (slamák) – Kulatý letní klobouk -> slamák. Má tvrdou a placatou konstrukci a je vyráběný především ze slámy. Většinou jej zdobí mašle. V polovině 19. století byl vyroben pouze jako dětský klobouček a poté ho začali používat i dospělí.

Scialle (šála) – Šála, kus látky z hedvábí, vlny, bavlny, nebo jiných materiálů, většinou čtvercové formy. Lze ji skládat do tvaru obdélníku, nebo trojúhelníku a nosí se kolem krku a přes ramena jako ochrana proti chladu a také jako zdobný doplněk, i k večerním oděvům.

Na počátku 19. století šátky a šály nahrazovaly pláště a ženy je taktéž nosily jako ochranu před zimou. O několik let později se šátky začaly vyrábět z kašmíru a zahalovaly téměř celou postavu, díky svým rozměrům. Často se stávaly ukazateli bohatství díky drahým materiálům, ze kterých byly vytvořeny. Ještě v tomto století byly v módě benátské šály (bílé šály s gotickými kresbami).

Ventaglio (vějíř) – Doplněk určený k ochlazování se ve velkých horkách, nebo pouze jako doplněk. Vyráběný ze dřeva, slonoviny, perleti, želvoviny nebo jiných cenných materiálů. Na podpůrné části vějíře (lamely) je aplikována látka, krajka nebo pouze papír, které ty podpůrné části spojují a skládají se na sebe. První vějíře byly vyrobeny z květů lotosu či palmy, nebo pštrošního a pavího peří. Vějíře jsou známy již z antické doby, kde se využívaly především jako elegantní doplňky a to tím způsobem, že byly zavěšeny pomocí zlatého řetízku na límci, nebo pásku. V 19. století se velmi cenily maličké benátské vějířky vyrobené z krajky.

Zaino (batoh) – Je vyroben z pevné látky (nylonu, kůže atd.), má mnoho kapes a ramenní popruhy, je používán jako větší náhrada za tašku. Původně byl vyroben z koží kůže s kožešinou na povrchu a používali ho pastevci. Dnes je batoh bezpochyby nepostradatelný doplněk, vhodný na použití ve volném času nebo pro studenty.

Zucchetto (tzv. solideo) – Malá čepička která přiléhá na hlavu, někdy s maličkou krepou. Je vyráběna ze živých barev a byla v módě ve 13. století, kdy ji používali muži. Dnes tuto čepičku v bílé barvě nosí Papež, v červené kardinálové, ve fialové biskupové a černou knězi.

6. SLOVNÍČEK

abito – šaty, oblek

acconciatura – úprava vlasů, účes

aderente – přiléhavý, upnutý, obtažený

ago – jehla, jehlice, jehlička

ampio – široký, prostorný

argento - stříbro

avorio - slonovina

babbucce – bačkory, papuče

ballerine - baleríny

balza – volán, kanýr

biancheria - prádlo

bombetta - buřinka

borsetta – taštička, malá kabelka

bottone - knoflík

bottone a pressione – patentka, patentní knoflík

le bretelle – kšandy, šle

busto – poprsí, korzet

cacciatora – lovecká bunda

calza - punčocha

calzamaglia – spodky, podvlíkačky, punčocháče

calzatura - obuv

calzino - ponožka

calzone - nohavice

camice - plášť

camicetta – košilka, halenka, blůzka

camicia - košile

canotta - tílko

cappello – klobouk, čepice, pokrývka hlavy

cappuccio – kapuce, kápě

cilindro - cylindr

cintura – pásek, opasek, řemen

collo – krk, límec

colore - barva

complemento - doplněk

coppa – košíček (podprsenky)

corozo – přírodní slonovina (materiál pro výrobu knoflíků získaný z palmovníku)

corpino - živůtek

corsetto - korzet

costume – kostým, oděv, kroj

costume di bagno - plavky

cotone - bavlna

cravatta – kravata, vázanka

crinolina – krinolína

cucire – šít, přišít, sešít

cucitura – šev, šití, prošívání

cuffia da bagno – koupací čepice

decorazione - ozdoba

di vetro – skleněný

donna – žena, dámský

doposci - sněhule

eleganza - elegance

fazzoletto - kapesník

femminile - dámský

fermaglio – sponka (do vlasů), přezka

ferro da calza – pletací jehlice

fibbia – přezka, sponka (zapínací prvek)

figurina - figurína

flanella - flanel

forma – tvar, forma

frangia – třásně

giacca – sako, bunda, kabátek

giacca a vento – větrovka, anorak

giacca alla cavallerizza – jezdecká bunda

giarrettiera - podvazek

gioiello – šperk, drahokam

giubotto antiproiettile – neprůstřelná vesta

giubotto catarifrangente – reflexní vesta

giubotto di salvataggio – záchranná vesta

gomma – guma, pryž

gonna - sukně

guanti - rukavice

guscio di tartaruga – želví krunýř

gusto – vkus, chuť

haute-couture – vysoká móda, modely předních módních návrhářů

himation - himation

chimono - kimono

chitone - chitón

imbottitura – vycpání, polstrování

impermeabile - nepromokavý

increspamento – zmačkání, zvrásnění

indumento - oděv

infradito – žabky, vietnamky

jabot – žabot, fiží

laccio – tkanička, šňůrka, páska

lana - vlna

lavorato a maglia - upletený

legno - dřevo

lino - len

lupetto - rolák

macchina da cucire – šicí stroj

maglietta - tričko

maglione - svetr

manica - rukáv

mantello – plášť

marsina – frak, žaket

maschile - pánský

maxigonna - maxisukně

metallo - kov

minigonna - minisukně

mocassino - mokasíny

moda - móda

morbido - měkký

mutandine – dámské spodní kalhotky

nastro – stuha, stužka

neglige – negližé, krátká košilka

nodo - uzel

occhiali - brýle

orecchini - náušnice

orlatura - lem

ornamento - ozdoba

osso - kost

ottone - mosaz

pantaloncini – kraťasy, šortky

pantaloni - kalhoty

pantaloni da equitazione - jezdecké kalhoty

pantaloni da sci - podvlíkačky

pantaloni da torero – toreadorské kalhoty

pedule - sněhule

pelle - kůže

pelle scamosciata - semiš

pellegrina – pelerína, krátký plášť

pelliccia - kožich

peplos - peplos

perla - perla

piega – záhyb, přehyb, fald

pigiama - pyžamo

piuma – pero, pírko, brk

pizzo - krajka

polsino - manžeta

prendisole – letní šaty na ramínka

prêt-à-porter – konfekce, konfekční oděvy

punta - špička

punto – steh

reggiseno - podprsenka

ricamo – vyšívání, výšivka

risvolto – klopa, manžeta

sandalo - sandál

satín - satén

scarpa – bota, stěvíc

scarpa décolleté – lodička (obuv)

scarpa sportiva - tenisky

scarpetta da ballo – piškotky

scollatura – výstřih, dekolt

seta - hedvábí

sottogonna - spodnička

sottoveste – spodní košilka

spallina – ramínko (u šatů)

stecca – lamela (v podprsence, nebo vějíři)

stile - styl

stivale – holínka, vysoká bota

stivali di gomma - holínky

stivaletto – kotníčková bota

stoffa - látka

strascico – vlečka (šatů)

strato - vrstva

striscia – pás, pruh

suola – podrážka, podešev

svasato – rozšířený, do zvonu

tacco - podpatek

taffetà - taft

taglio - stříh

tessile – textilní, látkový

tessuto – tkanina, textilie

toga - tóga

tunica - tunika

uomo - muž

velluto - samet

velluto a coste - manšestr

ventaglio - vějíř

vestaglia - župan

vetrina - vitrína

viscosa - viskóza

vita – pás (na těle)

zaino - batoh

zoccoletti - dřeváky

zucchetto – solideo (čepička duchovních)

RESUMÉ

V první kapitole věnované módě obecně jsem stručně popsala provázanost módy s různými kulturami, epochami či politickými a náboženskými událostmi. Věnovala jsem se pojmům „tradice“, etymologickému vývoji slova „moda“ a významu slova „styl“. Taktéž v této kapitole jsem uvedla pět úrovní módy určených francouzským filosofem a sociologem Marc-Alainem Descamps a stručně jsem popsala vývoj módy v obdobích jako je starověký Egypt, antický Řím, vývoj v Itálii až po období a inovace druhé světové války.

V následující kapitole jsem již podrobněji rozebírala vývoj módy v jednotlivých obdobích jako je pravěk, antické Řecko a Řím.

Obsáhlejší kapitolou je kapitola třetí, v níž rozebírám konkrétní názvy oblečení různých historických epoch a také jejich vývoj. Tuto kapitolu velmi čteně doprovází ilustrace právě k probíraným kusům oděvů, jež byly používány.

Nejobsáhlejší kapitolou je kapitola zabývající se konkrétními názvy oblečení v současnosti, jejich historickým vývojem a také etymologickým vývojem názvu daného oděvu. Kapitolu jsem rozdělila na 8 podkapitol, dle typu oděvu, nebo doplňku a to od triček přes kalhoty, typy sukní a bot až po doplňky jako jsou klobouky či brýle a také jsem se věnovala typům knoflíků.

V páté poslední kapitole je uveden italsko-český slovníček, kde je uvedena převážná většina názvů, které jsem probírala v této bakalářské práci.

Má bakalářská práce měla za cíl sjednotit a shromáždit co nejvíce základních pojmů v oblasti módy a to v historických epochách a také v současnosti, poukázat na historický a leckdy zajímavý vývoj určitého oděvu či seznámit s novými pojmy a druhy oděvů nebo doplňků. Při zpracovávání této práce jsem si obohatila slovní zásobu o termíny v oblasti módního průmyslu.

Nel primo capitolo dedicato alla moda ho descritto brevemente l'interconnessione della moda con i diversi tipi di cultura, tipi d'epoche o eventi politici e religiosi. Mi sono dedicata ai termini come „la tradizione“, sviluppo etimologico del termine „la moda“ e al significato della parola „lo stile“. Anche nel questo capitolo ho indicato cinque gradi della moda secondo il francese filosofo e sociologo Marc-Alain Descamps e ho descritto brevemente il sviluppo della moda nei periodi come Egitto antico, Roma antica, il sviluppo nell'Italia fino al periodo e le innovazioni della seconda guerra mondiale.

Nel capitolo seguente ho descritto più dettagliatamente il sviluppo della moda nei periodi individuali come la preistoria, Grecia antica e Roma antica.

Il terzo capitolo è più ampio e ci analizzo i nomi concreti degli abiti delle diverse epoche storiche e anche il suo sviluppo. In questo capitolo sono molte illustrazioni degli abiti menzionati.

Il capitolo più ampio è il capitolo numero cinque occupandosi dei nomi concreti degli abiti attuali, del suo sviluppo storico e anche del sviluppo etimologico dei nomi degli abiti. Questo capitolo è diviso in otto sottocapitoli secondo il tipo di vestito o di complemento dalle magliette al pantaloni, dai tipi di gonna e scarpe ai complementi come sono i cappelli o gli occhiali e mi sono anche occupata dei bottoni.

Nel quinto (ultimo) capitolo è il vocabolario italiano-ceco dov'è scritta la grande maggioranza dei termini trattati nel questo tesi di laurea.

Il scopo del mio tesi di laurea era l'unificazione dei molti termini elementari di moda nei periodi storici e anche nel presente. Ho voluto richiamare l'attenzione sul sviluppo storico (qualche volta interessante) d'abito definito o incontrarsi con i nuovi nomi e tipi di vestiti o complementi. Lavorando questo tesi di laurea ho arricchito il mio vocabolario con i termini dell'area di moda.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Knihy:

- Descamps, Marc-Alain, *Psicologia della moda*, 1981 Řím
- Donnanno, A., *Modabolario – Dizionario tecnico-creativo*, 2011 Milano
- Kybalová, L. *Od „zlatých dvacátých“ po Diora*, 2009 Praha
- Kybalová, L. *Dějiny odívání: Renaissance (15. a 16. stol.)*, 1996 Praha
- Kybalová, L. *Dějiny odívání: Baroko a Rokoko*, 2000 Praha
- Lingea s.r.o., *Lingea velký slovník, italsko-český a česko-italský*, 2015 Brno
- Máchalová, J. *Budiž móda: průvodce dějinami módy 20. století*. Vyd. 1. 43 s Praha 2012
- PERFEKT, a. s., *Ilustrovaná encyklopedie odívání od tógy pro krinolínu*, 2009 Bratislava
- Rocca, F. *Legends módy: 20 ikon, které změnily dějiny odívání*, 2013

Internet:

Blog Oscalito

<http://blog.oscalito.it/?p=171>

Dizionario della moda e del tessile

<http://europascuole.com/servizi/cdmoda.htm>

Illustrated Fashion Dictionary a cura di Sonia Perfetti e Valeria Borsari

http://fashion.logosdictionary.org/fashion/fashion_dict.home

Kimos

<http://www.kimos.eu/t-shirt-storia-maglietta.html>

Kulturio

<http://kulturio.cz/citaty-o-mode/>

Maribert buttons&accessories

<http://www.maribert.it/download/corozo.pdf>

SharpFolks, Gentleman's Blog

<http://www.sharpfolks.cz/chukka-boots/>